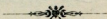

مجموعہ ادبی و سیاسی رسالہ

ادبی و سیاسی رسالہ اسبوعیہ در

۳۰ نجی سنہ

۲۴ رجب الفرد ۱۳۲۹

پنجشنبہ

جزء عدد : ۱۰۵

شناسینک ایام اخیرہ حیاتی

و وفاتی

۱۸۶۷ سنہ سی مایسنده یگی عثمانلیلر اعضاسنک اوروپایه فراریلہ یارسده تجمعی متعاقب مصطفی فاضل پاشا جمعی تشکیل و ریاستی ضیا بکه تفویض ایلش ایدی . شناسی ، اوتاریخدن ایکی بقیق سنه مقدم یارسه جکیلرک اقامت ایتدیکی (رو دوبا) ده تبدعات لغویه ایلہ اشتغال ایلکده ایدی . هفته ده ایکی کون . اوتاریخده (بیللیوتک ایمپریال) اولان (کتابخانه ملی) کیدرک قاموس عثمانیسی ایچون برچوق مدوناتی تدقیق ایدر ؛ دفترلینه نوطلر قیدر ایلر ؛ سار کونلرنی حجره اشتغالنده محصول تبدعاتی تصنیف ایلہ امرار ایدردی .

کجه هیچ چالشماز ، موسم صیفده ساعت آلتیده رودوباقدن وولتر ریختنه چیقار ؛ فرق الی خطوه صوله کیدوب گلکدن صکره (باق) سواقاگیله

بر استقامتده اولان (رو آبال) کو بر یسندن تو یلری ریختنه کچر ، اورادن تو یلری باغچه سینه کیرر ، یدی بجغه قدر بیوک حوضک قارشیسنده کی قانابه لردن برینه اوتوره رق (لیره) نی بکلر ، آنکله یدی بجغه قدر علم اشتقاق اوزرینه مباحثه ده بولنور ؛ یدی بجقده ایکی علامه لغت ، ایرتسی آقشام ینه برلشعک قرار یله آریلر لر . شناسی تام سکزده باق سواقغی عموداً قطع ایدن (رودولیل) ده مادام (برت) ک لوقانطه سینه کیرر بر چوره ، برأت ، بر صلاطه دن عبارت اولان آقشام یکنی ییر ، قهوه سنی (کدو و لتراده ایچر ، نصف اللیله بر ساعت قانجه یه قدر وولتر ریختنده - شرقاً (مالاک) ، غرباً (اقرسه ی) ناملریخی آلان طریق اوزرنده - بر قاج کره صوله ، صاغه کیدوب کله رک وقت کچیرر . آندن صکره اوینه دونوب خوا بگا هنه چکیلر . ایرتسی کونی صباحک یدی سینه قدر یتاغنده قالیر ؛ سکزده اشتغالات تخریریه سینه باشلار . وقت ظهرده ینه مادام برتک لوقانطه سینه کیدر . طعامن صکره کتابخانه نک کونی ایسه اقرایه عزیمت ، دکله اقامتگاهنه عودت ایلر .

اشته شناسینک حیات روزمره سی ، بونسقده بلا استتنا دوامدن عبارت اوله رق ، فقط (تاتر فرانسه) ده مولیر آناری اویناندینی موسمه هیچ برکیجه نی فوت ایتمز ایمش .

(ژون ترک) لک پارسده طوپلانمه لری ، دها طوغریسی ژون ترک نامیله پارسده بر فرقه پیدا اولسی اوزرینه شناسینک راحت منسلب اولدی . چونکه شناسی بولیتیه ایله مشغول اولماغه قطعاً قرار ویرمش و حیات مردمگریزانه دن ذوق آلدیغندن کیمسه ایله کورشمز اولمش ایدی . بناء علیه پارسه کلش اولان شاگرد معرفتی دایره خصوصیتنه قبول ایتمسی بکیدن عالم سیاستده اثبات وجود ایلسنی موجب اوله بیله جکدی . بوجهته کالی عادتاً برودتله قبول ایلدی . کال ده بالطبع صوقولمغه جسارت ایده مدی . برده شناسی حد ذاتنده پک وهام اولدیغندن مضمر اتندن کیمسه یه سررشته ویرمامک ایچون آز سوبلر وسویلیه جکی سوزلرده خاصه منتخب کله لر قوللاییر ایدی . ایشته هرکله ویا جمله کلامیده آخره وسیله تفسیر ویرمامکی التزام ایده ایده عادتاً وهمنی جنت درجه سینه چیقارمشدی ؛ دینه بیلیر .

بوصره ده عبدالعزيز خانك بارسه وقوع بولان سياحت هايونلرنده فؤاد پاشا شناسى يى جلب ايله التفات ايتمش واستانبوله عودتچون كنديسندن سوز آلمشدى. فى الحقيقه استانبوله عودت هايونى متعاقب شناسى ده كلش ايسه ده بش كونه منحصر قالان مدت اقامتته دوست قديمى اولان قوريه دوريان صاحبي (ژان پترى) نك مطبعه سنده مسافر اوله رق ، نه فؤاد پاشاني كورمش ، نه ده اوينك سمتته اوعرامش . فقط طوبخانه مفتيسى بكر افندى ايله ۱۱ صورمه گير امامنى قوريه مطبعه سنه جلب ايدرك آنلرك حضورنده زوجه سنى تطبيق ومهر مؤجلى اولان ۴۰ بيلك غروشى اعطا ايتديكى كون واپوره يينوب مارسليا طريقه بارسه عودت ايلشدر . ۱۲

بودفه بارسه عودتته ژون تركلرك لوندرمه چكلمش اولدقلىرى اوكرنرك تكرار حيات منزويانه سنه داخل اولمش ايسه ده اولكى راحت آسود كيسى بوله مامشدر . چونكه آنكله كيمسه مشغول اولمدينى حالده او ، ژون تركلرك كنديسيله مشغول اوله يئللىرى احتماليه منسلب الحضور بولنيوردى . نهايت ۱۸۶۹ سنه سى صوك بهارنده بارسى ترك ايله استانبوله كلش وباب عالينك صدارت قبوسى قارشيسنده كى كوشه ده كائن بناني مطبعه اتخاذا ايلشدى .

شناسى بوراده غريب بر عمر كچيرمكده ايدى . خان قدر واسع اولان بوبنانك يوقارى طبقه سى خالى بولنيوردى ؛ كنديسى برنجى طبقه سنده طولانى بر اوطه نك كوشه سنه سرديكى يتاغى كوندوزين ميندر ، كچه فراش اتخاذا ايتمشدى . آكا متصل ديگر بر طولانى اوطه ده حروف قاصه لرى بولنيور ؛ مرتبلر مشغول اوليوردى . ضروب امثالى دفعه ثانيه اوله رق ترتيب ايتديريور ؛ بر طرفندن ده بر خطاطه يازديردى اشكالى . حكا كنه ارانه ايله حك ايتديرمك چاليشيور ؛ باصمه حروفنك (هوا) لر يى حذف ايدرك عددينى آزالتمق ايتيوردى .

۱) بو ، بكر افندى ۱۲۷۵ ده (قلهلى وقعه سى) ديه شهرت بولان حسين داهم پاشا جمعيت اختلايه سى اجله اركانندن اوله رق مؤبدأ بغداده ابعاد اولتمشدى .

۲) سبب تطبيق ، زوجه سينك شناسى يى استانبوله عودته اجبار ايتتى ايچون فؤاد پاشايه راستحام نامه ويرمش اولمى در .

کندی فکر نجه آگا موفق اولمشدی . دیوانی و فرانسز جه دن ترکیه ،
ترکیه دن فرانسز جهیه ترجمه ایستیکی فرانسز شعر لریله کندی اشعار ندن بمضمرنی
اغونه اولوق اوزره بو حرف لرله باصدیر مشدی . فقط بوتعدیلاتی ایله طباعته تصویر
ایستیکی تکمل حصوله کلامشدی . یالکیز عثمانلی حروفه مخصوص اولان لطافت
زائل اولمشدی .

بارسک رودو باقی ، که وولترینی ، توپلری باغچه سنی لیل سوقاغنده کی مادام
برنک لوقانطه سنی استبدال ایستیکی اماکن و آثار آرم سنده کی فرق ایسه شرق ایله
غرب قدر یکدیگر ندن بعید ، یکدیگری نه مبین ایدی . بارسده آرزو ایتمده سفلیتی
ادامیه امکان متصور دکلدی . چونکه اولتلی لوازیم فراشیه نی بای حال لاقول ایکی
کونده بر کره تبدیل ایده جک ایدی . بوراده ایسه فرانسز لرک (سینیک) دیکلری
مشرّب کلپونه مخصوص طرز حیاته داخل اولمشدی . محرومیت کلیه حائنه ایمش کی
اوراسی هیچلکدن عبارت بر صحنه تماشا ایدی که آنکده قهرمانی شناسی ایدی . ۱
فقط بو حیات قسوت آلود ، نهایت معنویاتی کی مادیاتی ده تخریب ایلدی .
اوراده اقامته ده زباده ثبات ایده مدی . مطبعه سنده کی ادوات طبعیه نی باب عالی
قربنده کی بشیر آغا تکیه سی مشتملاتندن بر مخزنه نقل ایدرک ، کندیس ده یدی
سنه دن بری آباق باصم دینی صورمه کیده کی خانه سنه چکلمکه مجبور اولدی . بو محله
جهانگیره ملاصق هوادار بریر اوله رق ، اوی ده شمال جهته ده واسعه بر باغچه نی
شاملدی .

شناسی اوینه گیردکن براز صکره باغچه سنده کارگیر بر مطبعه انشا ایستیرمکه
باشلادی . مقصدی ، ختای قوه قریبه یه گلش اولان لغتی باصدیر مق اولدیفندن
بر طرفندن پارسدن ، چینجه ، اویفورجه ، سانسقری لسانجه ، والحاصل ترکیه نیک
اشتقاقجه مناسباتی اولان السنه قدیمه ومنسیه یه متعلق (اصاغه اولنمش) کلمات جاب
ایدیور ؛ آنلری رقیلر وضعیله برچوق کوزلری حاوی لوحه لره یرلشدیر یور .

۱ [مجموعه ابوالضیانک سکساتی جزوئنده (شناسیله بر ملاقم) عنوانی مقاله
بو اوطنک حال وشاتی معرفدر .

بر طرفدن ده (نوط) دفترلرندن هنوز صحائف تصنيفه انتقال ايتماش اولان مستشهداتى بر نسخ خطاطنه كوزينك او كنده يازدير بور و مقابله ايتدكن صكره بونو طبرى در حال احراق ايدبوردى .

يتوب توكنك بيلان بومشغوليت كنديسنجه بر ذوق حكمنى آلدينى حالده دماغى ده اتعاب ايلبوردى . چونكه طرز معيشتى پك فنا و عادتا صحت فرسا ايدى . بر تيزه سى ، آنك كرىم سى ، حتى حقيده سى دخی بولندينى حالده آنلرله اختلاط ايتك ايسيمبور ؛ تصوير افكارك تأسيسى تاريخنده موزع تعين ايتديكى بولبلى (يوسف آغا) دن بشقه اوينه كيمسه يى قبول ايتبوردى . ايكي اوكونه كفایت ايدم جك قدر بر قابدن عبارت يمكى ، آنك أونده پيشيرتير و كنوله متعلق مشروب اتدن برى محتجب اولديغدن صودن ، و قهوه دن بشقه برشى ايچمزدى ، فقط توتونه استلاسى فوق العاده ايدى .

سنى آنجق فرق سكزه تقرب ايلش ايكن ، كرك طرز معيشتى ، كرك مسلك معاشرتى قواى ماديه و مغنويه سنى پك زياده ييرائمش اولديغدن اللى بشلك بر شخص عليل حالتى بولمىدى . حتى گوندن گونه سيماسنى بر صاريلق استيلا ايدبور ؛ وجودينك اريدكي عادات احس اولنيوردى . نه چاره كه گنديسى بو حالك فرقنده دكلدى .

يايدير مقدمه اولدينى بنايه پنجره سندن نظارت ايدر و لزوم كوردكي تعديلات و تعريفاتى اورادن ايضا ايلردى . بر كرم اولسون باغچه سنه اجنوب ده طولاشمبوردى . آقشام طعامنى كتيرن يوسف آغا ، قهوه سنى پيشوروب ويردكن صكره قيوبي چگوب كيدبور ، شناسى اولك ايجنده تك و تنها بوقسوت افزا حياه مستغرق بولنيوردى .

فرزند يكانه سنى مكتب سلطانيه ويرمىدى . هفته ده بر كچه اوه كلان حكمت شناسى ، پدرينه مسرت و شادى مؤكلى بر سروش بهشتى نشووه سى بخش ايلبور ، آنك حضوريله بر هفته لك اندوه نهايى تماميله زائل اوله رق ، گويا كه محكومى اولدينى حيات منزويانه به هفته ده مقاومت ايدم بيله جك تازه بر قوت افاضه ايدبوردى .

اوكونك (عشاء ليله) سى دخى برضايت فوق العاده حكمنده ايدى. يوسف آغا .
چو جفك محظوظ اوله جنى اطعمه يي بيلديكندن منتخب يملك احضار ايلوردى .
فقط شناسى اوغلنه مخصوص اولان بومائده شبانهك يالگىز مشاهده سيله
شيرين مذاق اولوردى .

كيسه ايله اختلاط ايتكمسزىن دوام ايدن بو حيات يكنسقى . دهشت انكىز
بر قسوتى انتاج ايلدى . ساعتلرجه بر حزن عميق ايله گوزلرني بر نقطهيه حصر
ايدرك هيچ برشيله مشغول اولماز و آره صره كندى كندينه تبسم ايدردى . لغتى
يازان خطاط سويلوردى: - بگا ر قرقوش كاغديار چهلرینه محر لغتلى و وردكن
صكره كنديسى ميندره اتكا ايدر ، بر ساعت ، بعضاً ايكي ساعت هيچ بركله تفوه
ايتكمسزىن دوشنور ، و بارمقلى آرمينده كي سيفارهك سونوب يره دوشديكى
بيله فرق ايتزدى . و يردى كاغدىلى بر ساعت ظرفنده قيد ايدرك . مسوداتى
اوكنه قويدىم وقت (آقشام اولمش ها ! بك اعلا ! يارين ايركن گلگىز) دوردى .
آقشام دكل هنوز اوكله وقتى حلول ايتماش ايكن بن ، گوندوزك ياريسينده
اولديغى بر درلو سويله مزدم ، چونكه آنده كي بو حالك ابي بر علامت اولمديغى
آ كلايوردم . -

بو حالى ايكي آى قدر دوام ايتمشدر . آندن صكره كنديسنه بر شطارت كلش .
و تيزه سنى جلب ايدرك اوى تميزلتمنى رجا ايلش . فقط بر هفته صكره خسته انهرك
اون بش گون قدر كندى بيله جك صورتده حمى آتشلرى ايجنده قاورلمشدر .
خسته لكى خبر آلان مصطفى فاضل پاشا طبائى خصوصيه سنى اعزام ايله
. عاينه ايتدبرمش ايسه ده حقيقت مرضى كشف ايتك قابل اوله مامشدر . براز
صكره كندى كندينه عاده ايتديكندن ، پاشا در حال قوناغك اتصانده كي
كر آلتى سوقاغنده بر خانه تهيه ايدرك اورايه كتيرتمش و خدمتى ايجون قادين
و اركك ايكي خدمتكار تعيين و منتخب اطعمه تخصيص ايتمشدى .

بو تبديل مكان ۱۲۸۷ شعبانى اواخرنده ايدى . ۱۸۷۰ سنه سى كانون اوله
مصادف اولان رمضانده ايسه هوالر بك مساعد كندىكندن شناسى افطاردن صكره

ہر کچھ سلطان بایزید میدانندہ برجولان اجرا ایتھک باشلامشدی . بعضاً درکمر آرمسنہ قدر اوزانیر ؛ بر ایکی ساعت چابجی دکانندہ اکلنہ رک اقامتکاهنہ عودت ایدردی . بوتبدل ، حالت روحیہ سنجہدہ تحولی موجب اولمشدی . بعض کچھلریدہ فاضل پاشانک قوناغنہ کلپوردی . قوناغنہ کلدیکی کچھلری تمیز برستہ اکتسا ایدیور ، تمیز کوملک ، سیاہ قراوات ایلہ اتمام ظرافت ایدیوردی . پاشانک آکا حرمت و محبتلہ ممزوج بر انجذاب روحانیسی اولہرق یانندہ لابلالی بولنمقدن زیادہ محترزانہ ، و حزمکارانہ ادارہ لسان ایلدیکی کورلمکدہ ایدی .

شناسی حضور خاشعانہ دن متفر و فقط آداب معاشرہ فوق العادہ رعایتکار اولدیغدن ، پاشانک مجلسندہ بولندقجہ مکانت مزاجنی نزاحت ظریفانہ ایلہ ترین ایدرک اصحاب مجلسہ احساس حرمت ایتھکدہ ایدی .

مخاطب اولدینی ہرہانکی مجتہدہ آداب مناظرہ دن آرملاز ؛ و غایت وجیز و فقط قطعی سوزلرلہ تنویر افکار ایدردی ، بوخصلت ایسہ کنیدیسی لایق اولدینی توقیر و حرمتہ مظهر ایدیوردی .

غایت بحث اولان فاضل پاشا و کبر و عظمتہ دال اولان اطوار محشمہ سیلہ جلساسنہ القای مہابت ایدن یوسف کامل پاشا ، شناسی بہ قارشی ، تمکیندن زیادہ احتراز ایلہ تفسیر اولنہ بیلہ جک بر حالت متواضعانہ اکتساب ایدیورلردی . شناسی بعضاً استہزا ایلہ قاریشق ظریفانہ استفہاملردہ بولندقجہ پاشالر ویرہ جک جواب بولہ مازلردی . آنکگہ تکلفدن عاری اولہرق صمیمیانہ مباحثہ و مناظرہ دہ بولنسان یالکز فؤاد پاشا ایمش . آنکدہ سببی ، پاشانک مزاج آشنا لقمہ کی حذاقت مادرزادی اولدیغندہ شہہ یوقدر . چونکہ شناسی عظمایہ قارشی دانما محافظتہ وقار و حیثیت ایدردی . فؤاد پاشا ایسہ شناسی بی تحصیل ایچون پارسدہ بولندینی زماندن بری طانیر و آنک ہر حالنی بیلیردی . بوجہتلہ نخوتی اوقشایہ جق التفاتلری ابدالہ بولنوردی . حتی الک اقباللی زمانندہ شناسی بہ یازمش اولدینی تذکرہ لردہ دخی بو حال کوریلور .

شناسی فؤاد پاشانک خبر وفاتی ایشندیکی زمان فوق الغایہ متأثر اولمش

و (نیس) دن نعلشك استانبوله گئورلدیكى كون برچو جق كې آغلامشدر كه بوده اوداسنه قارشى شدت و فاسنه دليل اولان حالات روحه دندر .

۱۸۷۱ سنه سى موسم بهارنده فاضل پاشا مرحوم چامليجه ده كى كاشانه سنه نقل ابتدئى صره ده شناسى يى دخی برابر كوتورمك ايسته مش ايسه ده كاملاً افاقتياب اولمسه مبنى كنديسى بوگا حاجت كورماش و پاشانك صيفيه بكمسى متعاقب اوده جهانكېرده كى خانه سنه عودت ايتمشدر . نه فائده كه بو عودتى ايله اوچ آيدن برى مألوف اولدينى راحت و خصوصاً انتظام معيشت ينه بوزلمشدر . واقعا مصطفى پاشا ، كنديسنه بر آشجى ايله خدمته تخصيص ايتديكى فرانسر قارىسى ترفيق ايلش ايسه ده بوراده ينه لعنتله مشغول اولمغه باشلايدىغدن آره دن بر آى بكمه دن وخيم صورته خسته لشمشدر . خسته لكنى خبر آلان فاضل پاشا بر قاج دفعه كئخدا سنى كوندره رك الحاحكارانه بر صورتده چامليجه دعوت ايلش و اطبا دخی بورايدى بولنش اولدقلى حالده شناسى يى اقناع قابل اوله مامشدر .

حزيرانده خسته لك بردوره و قوفه كيرديكندن اطبا ، تبديل هوا لزومى نیاز مندانه تكرار و اخطار ايتمشلر ايسه ده ينه اسماع مرهم ايدى مامشدر . آغستوس ابتدا سنه قدر دوام ايدن ، حتى كئدكجه اميد صلاحى تشيد ايليان بودوره و قوف بردن بره تبديل ايلشدر .

بر صبح ، متعادندن زياته يتاقده قالمش اولمسنى مراق ايدن خدمتى قادين قيوى آچوبده ايجرى كيرديكى زمان شناسى يتاغنده ياتوره ش . — راحتىز ميسكز ؟ — ديه صورمى اوزرينه ، برچين جبين اضطراب نما ايله ، النى تپه سنه كوتوره رك « بورامده ! . . . » ديمش و كوزلر ينى بومش .

براز صكره وقعه دن خبردار اولان طبيب مداويسى كلوب معاينه ايدرك تپه سنه بوزقويدىر مش و هر ايكى ساعتده يازم ساعت فاصله و يريله رك دوام ايدلمسنى و خسته يه ، جواب و يرمكه مجبور اولماسى ايجون قطعا برشى سويلنامسنى تنبيه ايدرك كئتمش . ايرتسى كوفى بزده خبر آلمشدر . كمال ذاتاً رقيق القلب اولدينى حالده شناسى به قارشى يك ضعيف القلب ايدى . بوجه تله آنى حال بيمار يسنده كورمكه تحمل ايدى مزدى .

بڭا: « سن كيت كور . » ديدى . بن ده او خالده كورمك ايسته مدم . چونكه حال صحتده يانده سوز سويلدكه جسارت ايده من ايكن بو خالده آكا نه مخاطب اوله بيليردم ؛ نه ده آتى مخاطب ايتمكه جرأت ياب اولوردم . اوصرده اجادن دوقتور صاحب افدى كلكشدى . ۱) بو تصادفى نعم الوسيله عد ايدرك كوندرك . چونكه شناسى ايله پارسدن برى الفتى وار دى . خصوصاً طبيب اولديغندن ، آنك كورمى ايله بنم كورمكلكم قياس قبول ايتزدى . صائب افدى كيتمش . ايرتسى كوني بزمه ملاقاتنده :

— زواللى افدى يولجى ! قحفنده بر (تومور) وار . يورطه جسامتمده فرلامش . بو اكثرياً شدت اشتغال ايله برابر وهم و خيال اصحابنده كوريلان عوارض دماغيه دندر . برقاج كونلك عمرى قالمش . چكمامسى اوليدر . ديمشدى . — قونوشه بيلورمى ؟ ديدك : اصل شايان حيرت اوراسى . حال صحتده ايكن ساكت اولان شناسى ، شمدى متصل سويلدور . —

دوقتور صائب بر قاج كون فاصله ايله ايكى كرت ده كيتمشدى . اڭ صوڭ كوريشندن اوچ كون صكره — ايلول افرنجينك اونجى چارشنبه كوني — عالى پاشا وفات ايتمش ايدى . تام هفته سنده ايلولك اون يدينجى چارشنبه كوني ده . شناسى ده وفات ايلدى .

[مابعدى كلهك جزؤه]

ابو الضيا

